

Idi pa i ti čini tako (IV): Pozvani da slušamo

U svijetu u kojem komunikacija ima veliku važnost i udaljena je samo jednim klikom, pravi dijalog može postati sve teže postići. I ovdje kršćani imaju primjer Isusa, koji aktivno surađuje s onima koji imaju drugačija uvjerenja, prihvaćajući pojedince bez obzira na bilo kakva neslaganja ili pogreške.

21.05.2024.

Evandjelja pripovijedaju brojne Isusove dijaloge s ljudima, iako i sami možemo zamisliti i brojne druge. Jedan od najdirljivijih je kada je On sam sa Samarijankom na zdencu. Apostoli su bili zapanjeni kada su se vratili i našli Ga kako razgovara sa ženom, i to onom koja je morala ići na zdenac sama za vrijeme podnevne vrućine, umjesto s drugim ženama iz sela u hladnije doba dana. I sama je šokirana što joj je On govorio, jer, kako objašnjava evanđelist, „Židovi se, naravno, ne družu sa Samarijancima" (Iv 4, 9). Ali u ovom prizoru Isus nas uči da se zanimamo za sve. Uz dirljivu profinjenost, On je nježno vodi prema istini. On ne ignorira njezina pogrešna uvjerenja ili njezina grešna djela, ali je ni ne osuđuje, optužuje ili čak vrši pritisak. Priznajući uvjerenja koja su im zajednička i slušajući je kako objašnjava ono u što je vjerovala, On jednostavno svjedoči o istini objave i iznad svega, o

dostojanstvu i vrijednosti koju ona ima u Njegovim očima.

Razgovor jedan na jedan

Možda ste i vi doživjeli slično iskustvo: netko vas je slušao i ozbiljno shvaćao, iako se zapravo nije slagao s vama. Možda vam je dao vremena da se izrazite i objasnite svoje mišljenje, promišljeno slušajući vaše stajalište, bez prekidanja i nestrpljenja. Možda je postavio pitanje koje je, iako nekako izazovno i očito proizašlo iz pozicije neslaganja, bilo formulirano s pravim poštovanjem i iskrenim zanimanjem, a koje je pokazalo da je sugovornik cijelo vrijeme obraćao pozornost.

Ono što vas je moglo pogoditi bila je spremnost sugovornika da bude prosvijetljen, da uči iz onoga što ste imali za reći; kako je imao svoje ideje, ali ih se držao s određenom gracioznošću i poniznošću koja je

stvarala klimu uzajamnog poštovanja. Ne radi se o tome da vaš sugovornik nije imao mišljenje o spomenutoj temi, ili da je promijenio svoje mišljenje kako bi se poklopilo s vašim, već da je pokazao tako visoko mišljenje o vama. Pa sve i da vas u cijeloj situaciji nisu uvjerali ni u što drugo, pokazali su da vas cijene kao osobu. Ova vrsta potvrde vam je čak mogla dati novu hrabrost, ne samo da oblikujete i iznesete vlastite sudove, već i da dopustite da se vaša uvjerenja suoče s tuđim. Slušajući vas, poticali su vas da slušate druge. Pravi dijalog je zarazan.

Možda je rasprava bila o nečem benignom, poput toga isplati li se gledati određenu seriju. Veliki ste obožavatelj, ali su sugovornici s istančanim taktom uspjeli delikatno izraziti svoje gađenje prema seriji, a da se vi ne osjećate odbačeno. S druge strane, moglo je biti nešto ozbiljnije, poput politike ili

ekonomije. Postoji mnogo valjanih načina organiziranja društva: razvijanje i promicanje položaja u onome što bismo mogli nazvati 'vremenskom' sferom, dobar je znak zdrave ljudske zrelosti - ali biti u stanju slušati i učiti iz položaja drugih još je bolje. Postoje neka pitanja koja nadilaze ovozemaljsko, poput vjerskih ili etičkih pitanja. Ako je ovo bilo središte vašeg razgovora, onda je u igri bila objektivna istina. Ali nekako je vaš sugovornik uspio ne samo zadržati mirno neslaganje, već i pažljivo razmotriti ono što ste imali za reći.

Koja god tema bila u pitanju, ova vam je osoba priopćila najvažniju od svih istina - da ste važni, da imate vrijednost, da ste voljeni. „Mi nismo neki usputni i besmisleni proizvod evolucije. Svatko od nas rezultat je Božje misli. Svatko od nas je željen, svatko je voljen, svatko je potreban.”(1) . Činjenica da je svaka

osoba pojedinačno 'ljubljen u postojanje' od Boga prva je istina koju smo svi pozvani prihvatiti i prva istina koju smo pozvani podijeliti s drugima. Govoreći o ovoj lijepoj stvarnosti ljudskog dostojanstva, konstitucija *Gaudium et spes* tumači: „Jer ako ljudi postoje, to je zato što ih je Bog stvorio kroz ljubav, i kroz ljubav ih nastavlja održavati u postojanju. Oni ne mogu živjeti potpuno u istini ako slobodno ne priznaju tu ljubav i ne povjere se svome Stvoritelju.”(2)

Dijalog: zajedno prema istini

Pravi dijalog je kada dvoje ljudi koji razgovaraju jedno s drugim traže istinu. Svatko dolazi sa svojom vlastitom perspektivom i iskustvom, pa čak i ako se to učvrstilo u snažno uvjerenje, dijalog ne gradi zidove oko tog uvjerenja; umjesto toga karakterizira ga otvorenost prema drugima i želja za učenjem od njih.

To je zato što je istinski dijalog motiviran željom da se sve više približimo istini, i ako je moguće - zajedno.

Ne ulazimo u dijalog kako bismo branili svoje mišljenje ili uvjerali druge, već kako bismo zajedno hodali do istine. Kao što je papa Franjo rekao na Svjetski dan komunikacija: „Naše razlike trebamo riješiti kroz oblike dijaloga koji nam pomažu rasti u razumijevanju i međusobnom poštovanju. Kultura susreta zahtijeva da budemo spremni ne samo davati, nego i primiti”(3). To znači biti otvoren za primanje bilo kakvog svjetla koje može doći iz druženja s drugom osobom, bilo da se radi o nečemu što pozitivno pridonosi našem znanju ili nečemu što otkriva novu prazninu o kojoj prije nismo razmišljali. „I u nastojanju da razumijemo druge, da shvatimo njihovo gledište, otkrivamo aspekte istine koje prije nismo

vidjeli. Naši prijedlozi su bolje usmjereni i postajemo "razumljiviji" drugima. Ako, nasuprot tome, komunikacija zanemaruje tuđa pitanja i nedoumice, monolog zamjenjuje dijalog”(4).

Zanimljivo je da prva zapovijed, kako u židovskom zakonu tako i u Isusovom učenju kršćanima, počinje imperativnim glagolom: „Čuj, Izraele" (Pnz 2, 4; Mc 12, 19). Ljubav prema Bogu i prema drugima nužno uključuje otvaranje ušiju, pozornost na Božju riječ i na potrebe onih oko nas.

Ako je sama istina naš najveći motiv za dijalog, onda nikada ne smijemo zanemariti jednu od najvećih istina – Božju ljubav prema osobi s kojom imamo posla. Bez obzira na to koliko dobra se nadamo učiniti uvjeravanjem nekoga u istinu o bilo kojem konkretnom pitanju, ne možemo to učiniti nauštrb istine o

njegovom dostojanstvu kao osobe. Bez obzira o čemu se raspravlja, naše poštovanje prema drugima ne može ovisiti o njihovom slaganju s nama. Kako se odnosimo prema ljudima govori više od svake svađe i treba svjedočiti o njihovom osobnom dostojanstvu djeteta Božjega. „Ljudska se osobnost mora poštovati s poštovanjem koje je religiozno. Kad razgovaramo jedni s drugima, trebali bismo to činiti s osjećajem strahopoštovanja koji se javlja u prisutnosti nečeg uzvišenog i svetog. Jer to je ono što su ljudi: stvoreni smo na sliku Božju (Post 1,27)”(5).

Sloboda: odgovornost

Ta ista stvarnost ljudskog dostojanstva sama je osnova slobode, uključujući slobodu mišljenja i izražavanja, te slobodu vjere i savjesti. Zbog toga što je svaku osobu stvorio Bog kao jedinstvenu individuu, a također i s vlastitom

ljudskom slobodom, razlikujemo se jedni od drugih u onome što držimo istinitim. Divno je što ova sloboda rezultira velikom raznolikošću mišljenja i pristupa stvarima - dokazom da je ljudsko biće na neki način transcendentno i da nije određeno nekim prizemnim nagonom ili instinktom koji nam je svima zajednički. „Kad se vrijednost slobode u potpunosti razumije i božanski dar slobode strastveno voli, voli se i pluralizam koji sloboda nosi sa sobom.”(6) Različitost je nešto što treba slaviti jer je izraz slobode, jer sama sloboda je nešto što treba voljeti i štititi.

Paradoksalno, ova sloboda, koja proizlazi iz našeg ljudskog dostojanstva, sloboda je koju smo dužni koristiti tom istom prirodom - kao „bića obdarena razumom i slobodnom voljom i stoga privilegirana snositi osobnu odgovornost”(7). Oboje možemo i

trebamo, možemo i trebamo zauzeti stav u mnogim „pitanjima koja je Bog prepustio slobodnoj raspravi ljudi [...] Na primjer, odluke koje se odnose na različita filozofska ili politička stajališta, na različite umjetničke ili kulturne trendove, ili na probleme profesionalnog i društvenog života”(8). U tim je pitanjima sveti Josemaria uvijek inzistirao da branimo „osobnu slobodu svakog laika da u svjetlu načela koje je dala Crkva donese sve konkretne, teoretske ili praktične odluke koje smatra najprikladnijima i koje se najviše slažu s njegovim vlastitim osobnim uvjerenjima i sklonostima”(9).

Iako je to sloboda koju svi uživaju, ona na poseban način pripada laicima, čijim je različitim osobnim pozivima zajedničko poslanje posvećivanja svijeta iznutra. Nama Bog govori svoju istinu kroz obične okolnosti i odnose našeg

svakodnevnog života, a mi tu istinu dijelimo s drugima kroz naše razgovore, prijateljstvo i rad, te tako dovodimo Krista na vrhunac svih ljudskih aktivnosti. Pa ipak, ove aktivnosti svjetovne sfere, po svojoj prirodi, mogu se provoditi na mnogo različitih načina, a u onoj mjeri u kojoj su spojive s istinom, sve su jednako valjane. „Svi kršćani... moraju priznati legitimnost različitih mišljenja u pogledu vremenitih rješenja."(10) Ili, kako je sveti Josemaría volio ponavljati, „u zemaljskim stvarima nema dogmi"(11).

Gdje god nas je Bog smjestio, možemo biti sigurni da ćemo naći mnogo dobrih ljudi, bili oni katolici ili ne, koji imaju drugačija, ali također legitimna rješenja i pristupe za promicanje općeg dobra. To definitivno ne znači da bismo jednostavno trebali prihvatiti ideje nekog čovjeka bez razmišljanja, ili

još gore, ne zauzeti nikakav stav. To bi značilo prezir prema vlastitoj slobodi i lišilo bi svijet doprinosa koji možemo dati. Štoviše, ako ne dodamo veliku raznolikost pogleda koji su u skladu s istinom, oni koji promaše cilj mogu postati najglasniji i najpopularniji glasovi. „Mi djeca Božja, koji smo građani s jednakim položajem kao i svi drugi, moramo neustrašivo sudjelovati u svim poštenim ljudskim aktivnostima i organizacijama, kako bi Krist bio prisutan u njima. Naš će Gospodin tražiti strogi račun od svakoga od nas ako zanemarivanjem ili ljubavlju prema udobnosti ne nastojimo slobodno sudjelovati u ljudskom razvoju i odlukama o kojima ovisi sadašnjost i budućnost društva.“ (12)

U isto vrijeme, kako smo mi slobodni i zaista imamo osobnu odgovornost sudjelovati u raspravama svijeta oko nas i uspostaviti i promicati vlastitu poziciju, tako je jednako slobodan i naš susjed.

Sloboda i laž

Ta sloboda nalazi mjesto u dijalogu između bilo kojeg naroda, čak i kada je istina u pitanju, jednostavno zato što svaki stav ima svog pripadnika ljudske rase. Sretni smo što smo slobodna i inteligentna bića, ali "nesretni" jer nam je inteligencija ograničena. Posljedično, kada se suočavamo s kontingentnim ili izazovnim stvarima, ili onima koje ovise o vremenu, prostoru ili ljudskoj osjetljivosti, ishod donosi široku lepezu mišljenja.

Sloboda je ono što nam omogućuje da vjerujemo da je sladoled od vanilije bolji od čokolade ili da je republika bolja od monarhije. Međutim, također nam omogućuje da vjerujemo u nešto objektivno lažno, poput toga da je osveta opravdana ili čak da Bog ne postoji. Neznanje i pogreška mogu u svom korijenu imati korištenje slobode, kao što

možemo zloupotrijebiti ovaj veliki dar. Na taj način, razlike u onome što znamo i vjerujemo nisu samo izraz slobode, one mogu biti i manifestacija ljudske ograničenosti, a ponekad i grijeha. Zato nije da volimo samu različitost, već slobodu koja stoji iza nje. Trebamo li doista braniti slobodu čak i kada znamo da ona može dovesti do pogreške, pa čak i grijeha? Sam Bog voli našu slobodu do te mjere da nam daje da se takoreći dobrovoljno držimo pogreške.

Važno je istaknuti da suština slobode nije u mogućnosti da se pogriješi. Čak bismo mogli biti u iskušenju učiniti suprotno od onoga što znamo da je dobro u pokušaju da potvrdimo svoju neovisnost. Međutim, prava sloboda nalazi se u traženju istine i ponašanju u skladu s njom. Suprotno bi bilo da postanemo vezani svojim strastima ili pogreškama.

Stoga voljeti i braniti tu slobodu svake osobe, s kojom ne samo da ne dijelimo isto mišljenje, već koja se drži pogrešnog uvjerenja, nije isto što i voljeti ili braniti samu laž. Moralni relativizam je kada se pretvaramo da nema istine i da nije bitno u što netko vjeruje, ili da je sve što držimo istinom jednako i važno je da u to vjerujemo. Možemo biti u iskušenju da pomislimo da je biti ravnodušan prilikom suočavanja s različitošću zapravo ljubav - usvojiti stav "ti imaš svoju istinu, a ja imam svoju". Ali pravo milosrđe nikada nije ravnodušno. Milosrđe traži dobro drugoga.

Budući da volimo druge, ne želimo se sami približavati istini, već to želimo i za njih. Znamo da će ih istina učiniti još slobodnijima (Usp. Iv 8,32). I tako, ne uskraćujući drugima njihovu slobodu, spremni smo učiniti sve što možemo da im pomognemo, te smo i uvijek otvoreni za primanje pomoći

od njih. „Istinu... treba tražiti na način koji odgovara dostojanstvu ljudske osobe i njezinoj društvenoj naravi. Istraživanje treba biti slobodno, odvijati se uz pomoć poučavanja ili podučavanja, komunikacije i dijaloga, tijekom kojih ljudi jedni drugima objašnjavaju istinu koju su otkrili ili misle da su otkrili, kako bi tako pomogli jedni drugima u potrazi za istinom. Štoviše, kad se istina otkrije, ljudi je se trebaju pridržavati osobnim pristankom.”(13) Na temelju našeg ljudskog dostojanstva, svatko od nas slobodan je u traganju za istinom, a ono u što odlučujemo vjerovati je naš vlastiti slobodni izbor, ali nikada ne umanjujemo činjenicu da ovisimo jedni o drugima, o dijalogu i slobodnom uključivanju i praćenju jedni drugih u traženju.

Djeca Božja

Komentirajući Isusove riječi da će vas „Istina osloboditi” (Iv 8, 32), sveti Josemaria je pojasnio: „Kako je ovo velika istina koja otvara put slobodi i daje joj smisao kroz cijeli život. Sažet ću to za vas... To je spoznaja da smo došli iz Božjih ruku, da smo predmet naklonosti Presvetog Trojstva, da smo djeca tako divnog Oca... Ne zaboravite: svatko tko ne shvaća da je dijete Božje, nije svjestan najdublje istine o sebi.” (14) To je naš najtemeljniji identitet, dublji od stava koji uspostavljamo o bilo kojem pitanju. I koliko god mišljenja bila različita, to vrijedi i za našeg sugovornika. Možemo živjeti i prenijeti ovu istinu kada se uključimo u dijalog u duhu kojem nas je Krist poučio.

Tako se postupno poistovjećujemo s Kristom koji je, kao Bog, bio beskrajno slobodan. Ne zato što je mogao birati zlo, nego zato što je uživao u dobroti. Na tom putu

slobode prethodili su nam i anđeli i sveci. Svatko prema svom karakteru, sklonostima, interesima, poslu, vremenu... ujedinjen u ljubavi prema Bogu i drugima.

Možda ste imali iskustvo u kojem vas je netko odbio saslušati. Ili su ostavljali dojam da slušaju, iako nestrpljivo, dok su zapravo samo željno čekali da prestanete govoriti, pripremajući se, poput lava koji se sprema na skok, kako bi mogli skočiti u napad, trgajući svaku vašu uporišnu točku, jednu po jednu. Možda ste osjetili kako vaši instinkti ulaze u igru, dok vam je srce počelo lupati, a napetost se počela gomilati u prsima, te ste osjetili potrebu da vičete i branite svoj stav. Možda su stvarno bili agresivni ili su to nekako učinili osobnim. Posljednja stvar koju ste vjerojatno željeli učiniti bilo je nastojanje da imate razumijevanja.

Ali milosrđe zahtijeva razumijevanje u svim okolnostima, razumijevanje koje prenosi Božju ljubav. Ako osjećate da je ovo izvan vas, u pravu ste. „Ako ljubite one koji vas ljube, kakvo li vam uzdarje? Ta i grešnici ljube ljubitelje svoje. Jednako tako, ako dobro činite svojim dobročiniteljima, kakvo li vam uzdarje? I grešnici to isto čine.” (Lk 6,32-33). Razgovarati s onima koji misle kao ti, slušati one koji će tebe slušati - to je prirodno. Ali ponekad je imati razumijevanje doista nadnaravno - svjedočanstvo o Bogu koji djeluje u nama kao svojem oruđu, donoseći svoju nježnost i naklonost, „jer je on sam blag prema nezahvalnima i zlima” (Lk 6,35). Ponašajući se prema drugima u skladu s njihovim dostojanstvom djece Božje, mi ćemo sami „biti djeca Svevišnjega” (Lk 6,35).

(1) Benedikt XVI., Homilija, 24. travnja 2005.

[2] Gaudium et Spes, br. 19.

[3] Poruka Svetog Oca Franje za XLVIII Svjetski dan komunikacija, 1. lipnja 2014.

[4] Fernando Ocáriz, Govor na zatvaranju XI. stručnog seminara o crkvenim komunikacijskim uredima, 19. travnja 2018.

[5] Američka biskupska konferencija, Ekonomska pravda za sve, 1986., br. 28.

[6] Sveti Josemaría, Razgovori, br. 98.

[7] Dignitatis Humanae, br. 2.

[8] Razgovori, br. 12.

[9] Isto.

[10] Gaudium et Spes, br. 75.

[11] “Bogatstvo vjere”, ABC, Madrid, 2. studenog 1969.

[12] “Bogatstvo vjere”, ABC, Madrid,
2. studenog 1969.

[13] Dignitatis Humanae, br. 3.

[14] Prijatelji Božji, br. 26.

Stacey Hope-Bailie

pdf | document generated
automatically from [https://
dev.opusdei.org/hr-hr/article/idi-pa-i-ti-
cini-tako-iv-pozvani-da-slusamo/](https://dev.opusdei.org/hr-hr/article/idi-pa-i-ti-cini-tako-iv-pozvani-da-slusamo/)
(6.08.2025.)